

ЦИВИЛНО ДРУШТВО ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИСТУПАЊА
СРБИЈЕ ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Шведска
Sverige

Права детета у процесу придруживања Србије Европској унији – шести алтернативни извештај

Рад Ужичког центра за права детета подржава Шведска у оквиру програма Београдске отворене школе „Цивилно друштво за унапређење приступања Србије Европској унији“.

Права детета у процесу придруживања Србије Европској унији

– шести алтернативни извештај о имплементацији
активности из Акционог плана за поглавље 23 у делу који
се односи на права детета –

Ужице, 2021.

**Права детета у процесу придруживања Србије
Европској унији**

– шести алтернативни извештај о имплементацији активности
из Акционог плана за поглавље 23 у делу који се односи
на права детета –

Издавач

Ужички центар за права детета
Ужице, Димитрија Туцовића 60
www.ucpd.rs

За издавача

Радован Цицварић

Уредници

Марија Петровић
Радован Цицварић

Лектура/коректура

Јасмина Филиповић

Дизајн

Радомир Богдановић

Штампа

Графос Ужице

Тираж 1000

Ова публикација настала је у оквиру пројекта „Дивилно друштво за унапређење приступања Србије Европској унији“, који Ужички центар за права детета реализује у партнерству са Београдском отвореном школом и уз подршку Шведске. Ставови и мишљења аутора изнети у овој публикацији не представљају нужно и мишљење партнера и донатора.

Садржај

Предговор	5
Резиме	7
Преглед оствареног напретка.....	8
ПРЕЛАЗНО МЕРИЛО 3.4.4: Србија унапређује степен поштовања права детета	8
ПРЕЛАЗНО МЕРИЛО: 3.6.2. Република Србија усваја и спроводи Акциони план (који прати нову стратегију) за побољшање услова живота Рома	31

Предговор

Овај извештај настао је у оквиру пројекта „Мониторинг остваривања права детета у процесу придруживања Србије Европској унији“ који реализује Ужички центар за права детета, а чији рад подржава Шведска у оквиру програма Београдске отворене школе „Цивилно друштво за унапређење приступања Србије Европској унији“.

Предмет извештаја је израда независне процене имплементације Акционог плана за поглавље 23 (АП 23), у деловима који се односе на права детета, закључно са крајем јула 2021. године.

Ужички центар за права детета успоставио је стални механизам праћења имплементације АП 23 у делу који се односи на права детета. До сада је израђено и публикувано пет алтернативних извештаја током 2017, 2018, 2019. и 2020. године. Закључци и налази ових извештаја достављени су Европској унији у процесу прикупљања писаних доприноса цивилног друштва Извештају Европске комисије о напретку Србије у преговорима о чланству у Европској унији, али су представљени и јавности, заинтересованим групама и организацијама цивилног друштва.

Извештај је рађен на бази анализе доступних докумената. Овај приступ и методологија изабрани су из два разлога. Први је жеља да се утврде транспарентност и комуникативност преговарачког процеса са заинтересованом јавношћу. Други разлог је тај што је процес недовршен, и у овој фази, процењује се, ефекти предузетих активности у пракси још увек нису видљиви. Стога је извештај дескриптиван и првенствено указује на кашњења и пропусте у самој примени предвиђених активности, а тамо где је могуће, и на уочене недостатке развијених инструмената, законских текстова, односно њихове добре стране. Процене домета и могућих ефеката, тамо где оне постоје, донете су на основу вишегодишњег искуства аутора у раду у овој области, али напомињемо да су дате као претпоставке потенцијалног развоја ситуације, као очекивани ефекат мере.

Извештај је припремила група аутора са дугогодишњим искуством у мониторингу права детета, а који су током израде били

укључени и у процес лобирања за укључивање питања из домена права детета у Акциони план за преговарачко поглавље 23, што се током његове израде показало као предност.

Почетком 2018. године започет је процес ревизије АП 23, који је завршен усвајањем Ревидираног акционог плана 10. јула 2020. године. Процес ревизије одвијао се у консултацијама са организацијама цивилног друштва, али је трајао недопустиво дуго. Ово је допринело томе да сам процес евроинтеграција постаје недовољно транспарентан јер изостају редовни квартални извештаји на основу којих се може пратити напредак. Такође, утисак аутора је да су преговарачки процес и процес приступања Србије ЕУ изгубили на интензитету и да они нису постављени као приоритет Владе. Када су у питању мере које се односе на права детета, ревидирани акциони план није донео превише новина. Неколико оних за које је процењено да су испуњене су уклоњене, док је неколико нових мера, које нису биле планиране у почетку, сада уврштено у план. Ипак, све те измене не доносе суштинске промене у приступу државе остваривању права детета. Ниво измена које су уведене осликавају реално стање. Најзначајнији утисак је да се највећи број мера које су раније планиране и даље налазе у акционом плану, што упућује на то да оне нису остварене, односно да се касни са постизањем одговарајућих стандарда у заштити и остваривању људских права, борби против корупције и успостављању владавине права. Истовремено недостају и одређене мере које би одговориле на идентификоване недостатке у Извештају о скринингу, чиме је пропуштена прилика да се ти недостаци, који су постојали и у ранијој верзији АП 23, исправе. То се првенствено односи на изостанак мера које би осигурале да образовање о људским и правима детета буде доступно у оквиру образовног система.

Увод

Права детета природно припадају корпусу људских права и као таква морају се посматрати у ширем друштвеном контексту. Тако и реализација Акционог плана за преговарачко поглавље 23, у делу који се односи на права детета, мора бити посматрана на исти начин. Подаци који су изнети у извештају прикупљани су у време пандемије КОВИД-19. Ова кризна ситуација показала је системске недостатке у владавини права у Р Србији, а најугроженије групе грађана учинила је још осетљивијим. Када су деца у питању, то се посебно односи на могућност приступа квалитетном образовању, током пандемије организовано на даљину и захтевало је поседовање дигиталних уређаја, што многа деца нису имала. Ово је само један од бројних примера како су разлике, које иначе постоје, у ванредним околностима постале још видљивије и драстичније.

Такође, реализација АП 23 дешава се у време опште друштвене подељености, политичке нестабилности, урушавања институција и све чешћих извештаја о укидању слобода грађана, снажном контролом медија од стране владајућег естаблишмента и деградацији демократских вредности. После извештаја организације Фридом Хаус (енгл. Freedom House) идентификовани су значајни недостаци у демократском функционисању институција у Р Србији, која је, према том извештају, сврстана у категорију „хибридних режима“.

Све ове околности морају бити сагледане у процесу процене остварености мера из АП 23, како би слика о напретку Србије била потпуна. У складу са тим, забрињавајуће делује податак да Србија кроз процес имплементације АП 23, ради на унапређењу људских права и демократије а истовремено пада на листама слободних земаља.

Преглед оствареног напретка

У наредним деловима представљени су кључни налази и информације до којих је тим Ужичког центра за права детета дошао у погледу напретка по одабраним тачкама које се односе на остваривање права детета.

ПРЕЛАЗНО МЕРИЛО 3.4.4:

Србија унапређује степен поштовања права детета

АКТИВНОСТ	
3.4.4.1.	
Јачање Савета за права детета и његове улоге у праћењу ефеката реформи, даљем обликовању политика, као и кроз обезбеђивање адекватних ресурса за спровођење ефикасног надзора и праћење примене акционих планова и стратегија у области права детета.	
ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА	ТРЕНУТНИ СТАТУС
Савет за права детета редовно и ефикасно прати реформске процесе и редовно извештава о свом раду.	Последња јавна активност Савета за права детета била је у јуну месецу 2020. године . Тада је промовисана тек усвојена Стратегија за превенцију и заштиту деце од насиља, и то је учинио Савет у старом сазиву. Нови савет је формиран у јулу 2021. године, девет месеци након формирање Владе. У овом моменту актуелно је усаглашавање Закона о правима детета и заштитнику права детета. Сматрамо да би тело какав је Савет морало да има значајну улогу у формулисању текста овог закона и очекују се активности које ће Савет имати у овом процесу. Имајући у виду протекло време, закључујемо да делатност Савета и даље нема високо место на листи приоритета Владе, стога је наша оцена да пауза у раду Савета од скоро годину дана не указује на то да се улажу напори у смислу остварења овог циља.

АКТИВНОСТ

3.4.4.2.

Унапређивање услуга подршке за децу, одрасле и старе особе са интелектуалним сметњама и њихове породице, у циљу превенције институционализације кроз:

- организовање дневних боравака;
- организовање инклузивних радионица;
- укључивање деце са развојним сметњама која су у ризику од издвајања из породице у постојеће услуге у заједници;
- организовање услуга за рану рехабилитацију деце са сметњама у развоју и за подршку останку у породичном окружењу;
- организовање мреже клубова инклузивних садржаја у локалним заједницама за децу, одрасле и старе са интелектуалним сметњама и родитеље;
- организовање едукативних радионица за родитеље за одговорно родитељство и учешће у рехабилитацији детета са сметњама у развоју.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА	ТРЕНУТНИ СТАТУС
<p>Услуге подршке за децу, одрасле и старе особе са интелектуалним сметњама и њихове породице, организоване и то кроз следеће активности:</p> <ul style="list-style-type: none">• организовани дневни боравци;• организоване инклузивне радионице;• деца са развојним сметњама која су у ризику од издвајања из породице укључена су у постојеће услуге у заједници;	<p>Према налазима извештаја Мапирање услуга социјалне заштите и материјалне подршке у надлежности јединица локалних самоуправа у Републици Србији¹, услуге социјалне заштите у мандату локалних самоуправа у Србији нису развијене у довољној мери и неравномерно су доступне. Број корисника услуга је мали, а недовољна су и средства која се издвајају за ове намене, док поједине одликују нестабилност и неодрживост. Локалне услуге социјалне заштите обезбеђују се у 137 од 145 општина и градова. Такође, све услуге нису доступне током целе године у свим локалним самоуправама. Најраспрострањеније</p>

¹ http://csp.org.rs/sr/assets/publications/files/Mapiranje_usluga_socijalne_zastite_i_materijalne_podrske_u_nadleznosti_JLS_u_RS.pdf

- организована је мрежа клубова инклузивних садржаја у локалним заједницама;
- организоване едукативне радионица за родитеље за одговорно родитељство
- услуге за рану рехабилитацију деце са сметњама у развоју и за подршку останку у породичном окружењу организоване;

су дневне услуге у заједници, и то помоћ у кући за старије и одрасле, лични пратилац детета и дневни боравак за децу са сметњама у развоју и инвалидитетом. Услуга персоналне асистенције, једина експлицитно поменута у Конвенцији УН о правима особа са инвалидитетом успостављена је у само 17 јединица локалне самоуправе за 223 корисника.

Разлике између локалних самоуправа у расходима за ове услуге по становнику не могу да се објасне разликама у броју становника, а забележена је и слаба корелација и у односу на степен самофинансирања који може да се сматра као апроксимација развијености јединица локалне самоуправе. Свака пета јединица није определила средства из ове намене. Индикатори доступности показују да постоји потреба за даљим унапређењем и развојем услуга социјалне заштите у мандату јединица локалне самоуправе.

АКТИВНОСТ

3.4.4.3.

Успостављање центара за децу, младе и породицу у циљу таргетирања популације из вишеструко депривираних средина (посебно обраћајући пажњу на доступност ромским породицама и деци), у циљу:

- подршке родитељу који трпи породично насиље;
- подршке деци у ризику од напуштања школе;
- подршке породицама у ризику од раздвајања (деци и родитељима);
- подршке деци жртвама кривичних дела;
- подршке деци са сметњама у развоју из вулнерабилних породица

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА	ТРЕНУТНИ СТАТУС
<p>Број успостављених центара за подршку породици у контексту трансформације домова за децу. Полазна основа: 0. Циљ: 4</p> <p>Дефинисани стандарди за услуге интензивне подршке породици.</p> <p>Успостављен систем финансирања интензивних услуга за подршку породици</p>	<p>У оквиру ове мере било је планирано успостављање правног оквира у другом кварталу 2021. године. Према доступним информацијама, у планираном времену није усвојен законски текст који би предвидео формирање ових центара.</p> <p>Ипак, морамо да скренемо пажњу на то да циљеви које треба да остварују ови центра већ постоје као циљеви социјалне заштите и, у том смислу, чини се да су центри још један елемент у систему социјалне заштите, а што може довести до смањења ионако ниске ефикасности система.</p>

АКТИВНОСТ

3.4.4.4.

Унапређење система новчаних давања намењених угроженим породицама деце са инвалидитетом у складу са принципима социјалне инклузије, кроз измене и допуне Закона о социјалној заштити као и кроз усвајање нове Стратегије развоја социјалне заштите

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА	ТРЕНУТНИ СТАТУС
<p>Усвојена Стратегија развоја социјалне заштите која обезбеђује примену принципа социјалне инклузије.</p> <p>Усвојене измене и допуне Закона о социјалној заштити у складу са принципима социјалне инклузије.</p> <p>Измене и допуне Закона о финансијској подршци породицама са децом мењају постојеће законско решење које може бити дискриминаторно у односу на одређене категорије родитеља и мајки.</p>	<p>Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања припремило је нацрт Закона о изменама и допунама Закона о социјалној заштити, али он још увек није усвојен. Мрежа организација за децу дала је бројне примедбе² на нацрт, суштински значајне за остваривање права детета. Стратегија развоја социјалне заштите још увек није усвојена. Рокови за реализацију ових мера истекли су крајем 2020. године.</p> <p>Делимичан напредак у овој области начињен је усвајањем Закона о изменама и допунама Закона о финансијској подршци породици са децом који је само делимично унапредио дискриминаторне одредбе за одређене категорије родитеља и мајки.</p>

² <http://zadecu.org/komentari-na-nacrt-zakona-o-izmenama-dopunama-zakona-o-socijalnoj-zastiti/>

АКТИВНОСТ

3.4.4.5.

Унапређење система хранитељства кроз повећање доступности и квалитета услуга за децу са сметњама у развоју и њихове породице кроз пуну примену процедура и смерница за хранитељство као подељену бригу између хранитељске и биолошке породице.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

Хранитељство као подељена брига дефинисано кроз регулативу.

Специјализоване смернице и програми доступни свим центрима за хранитељство и центрима за социјални рад.

Центри за хранитељство и центри за социјални рад примењују хранитељство као подељену бригу и кроз овај механизам породице са децом са сметњама у развоју добијају додатну подршку. Циљ: 200 породица укључено до 2021.

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Ова мера је једна од приоритетних дуги низ година – развој специјализованог старатељства је нужан у циљу потпуне деинституционализације. Предвиђено је да сви центри за хранитељство имају смернице, а да до 2021. године постоји 200 хранитељских породица које су укључене у ову подељену бригу. Уз подршку УНИЦЕФ-а у 2016. години смернице су урађене. Према подацима Извештаја о раду центара за породични смештај и усвојење за 2018. годину, постоји 657 породица које врше бригу о деци са сметњама у развоју. Овај извештај не садржи податак о породицама које су укључене у повремену бригу о деци која је подељена са родитељима. Сличан извештај није издат за 2019. и 2020. годину, па нема новијих података о броју хранитељских породица које воде рачуна о деци са сметњама у развоју. Дефиниција мере није сасвим јасна у смислу да ли таргетира 200 породица које се специјализују, а које се налазе у броју од 657 већ обучених породица за рад са децом са сметњама у развоју или се таргетирају нове породице за овај нови вид подршке. Извештај о деци у социјалној заштити за 2019. годину не садржи податке који би могли да нам помогну у анализи остварености ове мере.

АКТИВНОСТ

3.4.4.6.

Унапредити квалитет рада са корисницима на институционалном смештају у циљу ефикаснијег укључивања у заједницу кроз:

- пружање психосоцијалне подршке за друштвену реинтеграцију;
- организовање контаката ван установе и укључивање у локалне услуге подршке попут дневних боравака и клубова

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Унапређен квалитет рада са корисницима на институционалном смештају у циљу ефикаснијег укључивања у заједницу.

Према налазима истраживања објављеним у извештају „Заборављена деца Србије“³ из јуна 2021. године, може се закључити да квалитет рада са корисницима на институционалном смештају није унапређен. Напротив, овим извештајем документовани су примери изузетно ниског квалитета рада, који у многим случајевима угрожава основна људска и права детета.

³ <https://www.mdri-s.org/wp-content/uploads/2021/06/Sazetak-final.pdf>

АКТИВНОСТ

3.4.4.7.

Унапређење постојећих ресурса у великим и малим резиденцијалним установама за децу и израда препорука о томе на који начин они могу бити употребљени у процесу преласка са институционалне на заштиту у заједници кроз усвајање Стратегије деинституционализације и развој услуга у заједници.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Планови за смањење смештајних капацитета у две велике резиденцијалне установе развијени и усвојени.

Средства за имплементацију су дефинисана.

Израђен је Нацрт стратегије деинституционализације и развоја услуга социјалне заштите у заједници за период од 2021-2026. године. Одржана је јавна расправа о нацрту у периоду од 28. априла до 17. маја 2021. године, али стратегија још увек није усвојена иако је рок био крај 2020. године. Сходно томе, ни средства за имплементацију нису дефинисана нити опредељена. Стратегија има за циљ унапређење система социјалне заштите кроз усаглашен систем мера, услова и инструментата јавне политике које Република Србија треба да спроведе како би се спречила институционализација, односно смањио број грађана који користе услуге домског смештаја, као и да омогући развој услуга у заједници, што би допринело томе да корисници система социјалне заштите којима је потребна интензивнија подршка већину својих потреба задовољавају у природном окружењу. Примарно је усмерена ка особама са интелектуалним и менталним тешкоћама које су у највећем ризику од институционализације и социјалног искључивања. Стога не изненађују подаци из извештаја „Заборављена деца Србије“⁴ из јуна 2021. године који упућују на то да

4 <https://www.mdri-s.org/wp-content/uploads/2021/06/Sazetak-final.pdf>

	<p>„Србија није креирала услуге у заједници или одговарајућу подршку за породице како би осигурала да деца са сметњама у развоју и инвалидитетом могу остати у својим породицама“. Овај извештај садржи налазе о томе да неке мале домске заједнице и даље функционишу као институције где су забележени „опасни услови, ризични по живот поједине деце“. На основу реченог, може се констатовати да напредка на овом пољу није било у претходном периоду.</p>
--	--

<p style="text-align: center;">АКТИВНОСТ</p> <p>3.4.4.8.</p> <p>Развијати капацитете пружалаца услуга социјалне заштите у складу са процесима деинституционализације и децентрализације система кроз организовање обука за запослене за пружање психосоцијалне подршке за друштвену реинтеграцију.</p>	
<p>ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА</p>	<p>ТРЕНУТНИ СТАТУС</p>
<p>Обуке за пружаоце услуга социјалне заштите спроведене</p> <p>Број учесника и институција</p> <p>Професионални и технички ресурси су усмерени ка подршци реинтеграцији.</p>	<p>Подаци о броју обука, учесника и институција намењених развоју капацитета пружалаца услуга социјалне заштите у складу са процесима деинституционализације и децентрализације система нису доступни.</p>

АКТИВНОСТ

3.4.4.9.

Анализа ефеката примењеног организационог модела у центрима за социјални рад и на основу тога уношење неопходних измена у нормативно правном оквиру који уређује организацију стручног рада у центрима за социјални рад

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА	ТРЕНУТНИ СТАТУС
<p>Унапређен систем вођења случаја у центрима за социјални рад</p> <p>Процена ефеката примене Смерница за израду плана сталности за дете у систему заштите на основу постојећих Мера за отклањање неправилности у вршењу послова смештаја деце и омладине у установе социјалне заштите.</p>	<p>Мера и индикатор утицаја у овој мери нису усклађени. Чини се да је мера пре активност која би допринела процени индикатора који су предвиђени.</p> <p>Републички секретаријат за јавне политике издао је документ под називом „Истраживање тешкоћа породица услед којих долази до одлука органа старатељства о издвајању деце и породице и анализа стручних поступака центара за социјални рад у том процесу“⁵.</p> <p>Анализа садржи нормативни оквир и анализу података из 2016. и 2017. године. Издавамо две препоруке које су дефинисане овим документом: С обзиром на јавна овлашћења и захтеве праксе, неопходно је радити на унапређењу организације ЦСР, које ће омогућити ефикасније и ефективније вођење случаја, усклађеније са потребама корисника и породица и примереније постојећим ресурсима ЦСР и заједнице. Односно, потребно је доношење новог правилника о организацији, нормативима и стандардима рада центра за социјални рад.</p> <p>Неопходно је унапређење система прикупљања података у социјалној заштити и развијање адекватног информационог система, те доношење новог Правилника, с обзиром на то да је Правилник о вођењу</p>

⁵ <https://rsjp.gov.rs/wp-content/uploads/Istrazivanje-teskoca-porodica.pdf>

	<p>евиденције о корисницима и документације о стручном раду у установама социјалне заштите (2006) застарео.</p> <p>Из саме студије није сасвим јасно како би требало да изгледа унапређење организације, а сама студија препоручује и претходну дубинску анализу нормативног оквира ради усклађивања са потребама праксе. Стога, не можемо поуздано да утврдимо пројектовани правац развоја у унапређењу система, као ни циљеве које ваља досегнути.</p>
--	--

АКТИВНОСТ	
<p>3.4.4.10.</p> <p>Изменити и допунити Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица у циљу:</p> <ul style="list-style-type: none"> • преиспитивања врста и система кривичних санкција за малолетнике; • увођења ширег спектра посебних обавеза; • увођења нових васпитних налога; • усклађивања са одредбама новог Законика о кривичном поступку (пре свега у односу на фазе поступка те промењене улоге службених актера поступка у појединим процесним стадијумима). 	
ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА	ТРЕНУТНИ СТАТУС
<p>Усвојене измене Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица обезбеђују</p>	<p>Измене Закона још увек нису усвојене, иако је рок био последњи квартал 2020. године. Већ дуже време јавност је упозната са нацртом закона, али до његовог усвајања још увек није дошло. Припремљени нацрт закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица одговара реформским тенденцијама које се првенствено односе на преиспитивања</p>

ефикасну примену воспитних налога.	врста и система кривичних санкција за малолетнике, увођења ширег спектра посебних обавеза, нових воспитних налога и усклађивање са одредбама новог Законика о кривичном поступку.
------------------------------------	---

АКТИВНОСТ

3.4.4.11.

Унапредити рад Савета за праћење и унапређење рада органа кривичног поступка и извршења кривичних санкција према малолетницима у циљу остваривања координације државних органа, правосуђа и невладиног сектора у поступању са малолетним учиниоцима кривичних дела кроз:

- одржавање редовних састанака Савета;
- одржавање редовних састанака Савета са другим релевантним органима и невладиним сектором;
- покретање иницијатива за измене нормативног оквира, усвајање најбољих пракси и других корака потребних за развој правосуђа по мери детета.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА	ТРЕНУТНИ СТАТУС
Савет за праћење и унапређење рада органа кривичног поступка и извршења кривичних санкција према малолетницима се редовно састаје и покреће иницијативе за измене нормативног	Савет се редовно састаје и објављује извештаје о свом раду на сајту ⁶ . Према извештају из 2020. године, Савет се састајао девет пута. Савет је покренуо иницијативу за оснивање посебне установе за лечење и оспособљавање малолетника, првенствено због све већег броја малолетника у кривичном поступку са израженим здравственим и проблемима у понашању без адекватне родитељске и старатељске заштите и бриге, неопходне за континуирани процес лечења и пуне рехабилитације. Савет је сачинио и упутио Упитник за информисање

⁶ <https://www.pars.rs/images/savet-za-maloletnike/dokumenta/Izvestaj-o-rad-u-Saveta-za-maloletnike-u-2020-godini.pdf>

оквира, усвајање најбољих пракси и других корака потребних за развој правосуђа по мери детета.

П о л у г о д и ш њ и
извештај Савета
објављен.

о стању и условима рада у установама у којима се извршавају кривичне санкције према малолетним лицима у време КОВИД-19 пандемије. Упитник је послат на адресе васпитних домова и казнено-поправних завода у Републици Србији и имао је за циљ прикупљање информација о утицају пандемије на ове установе и садржао је питања, као што су она о утицају пандемије на рад установа у целини, нови изазови и потешкоће са којима су суочене. На основу добијених података у јуну 2020. године, сачињен је извештај који је достављен надлежним институцијама. Према доступним информацијама, може се закључити да Савет континуирано унапређује рад у складу са овом мером.

АКТИВНОСТ

3.4.4.12.

Повећање примене васпитних налога и давање приоритета ресторативном приступу у поступању са малолетним учиниоцима кривичних дела у циљу њихове реинтеграције и смањења стопе рецидивизма, кроз:

- пилотирање нацрта подзаконског акта којим се уређује примена васпитних налога у Београду, Нишу, Новом Саду и Крагујевцу
- дефинисање улоге органа старатељства као надлежног за организацију примене васпитних налога;
- уређење питања дугорочног финансирања примене васпитних налога;
- унапређену примену алтернативних санкција;
- унапређење мере прикупљања података спроведене уз увођење нових механизма за праћење ефикасности током времена и документовање утицаја на децу.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА	ТРЕНУТНИ СТАТУС
<p>Повећана је употреба васпитних налога.</p> <p>Процент примене васпитних налога у укупном броју кривичних пријава за кривична дела учињена од стране малолетника (Полазна основа: 9,5% (330) за јавне тужиоце и судије 3,4% (68) у 2017. години. Циљано повећање од 15% до краја 2020. и 20 % повећање до 2022.</p> <p>Регулисана улога система социјалне заштите укључујући и органе старатељства кроз унапређење процедура везаних за органе старатељства.</p> <p>Регулисано је питање финансирања примене.</p> <p>Процент примене посебних обавеза повећан. Полазна основа 2017: 30,8%</p>	<p>Имајући у виду да је ова мера условљена усвајањем измена и допуна Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, који још увек није усвојен, није могућа ни примена васпитних налога и ресторативног приступа у поступању са поменутиим лицима.</p>

АКТИВНОСТ

3.4.4.13.

Унапређење компетенција стручних радника у области социјалне заштите за примену васпитних налога.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

Број стручних радника који су унапредили стручне компетенције за примену васпитних налога

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Подаци о броју стручних радника који су унапредили компетенције за примену васпитних налога нису доступни. Имајући у виду да обука стручњака мора бити заснована на новим законским решењима, као и подзаконским актима којима се ближе уређује примена васпитних налога (а који још увек нису усвојени), може се претпоставити да обуке нису реализоване. Такође, Акционим планом планирано је да се обуке финансирају из буџета Р Србије са по 1800 евра у 2020, 2021. и 2022. години, што свакако није довољно средстава, па је логично поставити питање да ли ће обуке бити могуће са овако скромним средствима.

АКТИВНОСТ

3.4.4.14.

Донети подзаконске акте којима се ближе уређује примена васпитних налога у складу с приступом који њихову примену ставља у контекст одговорности заједнице.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

Подзаконски акти којима се ближе уређује примена васпитних налога усвојени.

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Подзаконски акти којима се ближе уређује примена васпитних налога нису усвојени. Предуслов за то било је усвајање измена и допуна Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица.

АКТИВНОСТ

3.4.4.15.

Спроводи обуке за специјализацију судија и тужилаца, полицијских службеника и адвоката који поступају у малолетничким предметима.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Све судије и тужиоци који поступају у малолетничким предметима су похађали обуку Правосудне академије и лиценцирани су за рад са малолетницима.

За полицијске службенике: Циљ по 30 службеника годишње да прођу сертификацију.

У Програму сталне обуке⁷ за 2021. годину Правосудне академије нису планиране обуке за специјализацију судија и тужилаца, полицијских службеника и адвоката који поступају у малолетничким предметима. На сајту Правосудне академије нису доступни извештаји о реализованим програмима обука у претходном периоду, па није могуће утврдити да ли се план од 30 службеника полиције који треба да прођу сертификацију поштује. На основу Програма сталне обуке за 2020. годину такође није било планирано спровођење обука које се односе на специјализацију судија, тужилаца, адвоката и полицијских службеника који поступају у предметима у вези са децом.

⁷ <https://www.pars.rs/images/dokumenta/Stalna-obuka/Program-stalne-obuke-za-2021.pdf>

АКТИВНОСТ

3.4.4.16.

Израда и примена специјализованих програма третмана и програма припреме за отпуст малолетних учинилаца кривичних дела.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

Специјализовани програми третмана и програми припреме за отпуст малолетних учинилаца кривичних дела израђени и примењују се у свим заводским установама где су смештени малолетни учиниоци кривичних дела.

Извештај НПМ у коме се констатује успешна примена наведених програма третмана.

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Према доступним подацима, програм третмана и припреме за отпуст малолетних учинилаца кривичних дела није припремљен. Ова мера планирана је оригиналним Акционим планом из 2016. године. Имајући у виду да од тада није направљен напредак, мера је задржана у изворном облику и у ревидираном Акционом плану.

АКТИВНОСТ

3.4.4.17.

Увођење посттрауматског саветовања и подршке за децу жртве/сведоке у кривичном поступку у оквиру услуга за подршку породици.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

Посттрауматско саветовање и подршка за децу жртве/сведоке у кривичном поступку уведено у оквиру центара за подршку породици јасно програмски дефинисано.

ТРЕНУТНИ СТАТУС

У претходном периоду су успостављене Јединице за заштиту деце жртава или сведока у кривичним поступцима у оквиру четири резиденцијалне установе у трансформацији, али се, према наводима из ранијих извештаја, ова услуга недовољно користи. Стога је њено јачање нашло места и у новој Стратегији за превенцију и заштиту деце од насиља. Услуга која је развијена у оквиру пројекта ИПА 2013. није у овом моменту део система услуга које се финансирају из државног или локалних буџета. Овај проблем биће решен када се у нови текст закона о социјалној заштити ова услуга нађе међу обавезним услугама које се морају пружити детету. Морамо да констатујемо да Нацрт измена и допуна Закона о социјалној заштити не предвиђа спецификовану услугу саветовања на начин који је предвиђен овом тачком.

АКТИВНОСТ

3.4.4.18.

Унапређење пракси за вођење података у судовима тако да се води евиденција о поштовању принципа „најбољег интереса детета“ у грађанском поступку.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

Унапређене су праксе за вођење података у судовима тако да се води евиденција о поштовању принципа „најбољег интереса детета“ у грађанском поступку.

Израђен јединствени образац извештаја за првостепене судове који је уграђен у апликације за управљање предметима и омогућава евидентирање свих грађанских предмета у којима се као учесници појављују деца, са посебним упитом о „најбољем интересу детета“.

ТРЕНУТНИ СТАТУС

И ова мера је дефинисана тако да је неспроводива. Не постоји начин бележења и вођења статистике који може да прати поштовање принципа најбољег интереса детета у судским споровима, будући да се СВЕ ПРЕСУДЕ и одлуке садржане у њима морају према закону донети у најбољем интересу детета, а да је сам принцип супстанцијалне, материјалне, а не само процесне природе, те се не може статистички пратити.

АКТИВНОСТ

3.4.4.19.

Надзор над спровођењем нове Националне стратегију за превенцију и заштиту деце од насиља и пратећег Акционог плана.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Извештаји о спровођењу Националне стратегије за превенцију и заштиту деце од насиља и пратећег Акционог плана редовно се израђују и доступни су јавности.

Извештаји о спровођењу стратегије нису доступни јавности. Не постоје подаци о реализацији стратегије који би на једном месту дали приказ резултата спровођења исте, а које је израдило Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Имајући у виду недавно формирање Савета за права детета, као и чињеницу да је претходна година била ванредна због епидемије, може се узети као олакшавајућа околност, али је неопходно констатовати да се са надзором над спровођењем стратегије и самом реализацијом већ значајно касни, јер су први подаци требало да буду доступни јавности половином 2020. године.

АКТИВНОСТ

3.4.4.20.

Усвајање новог Општег протокола за заштиту деце од злостављања и занемаривања у циљу усклађивања са најбољим праксама ЕУ.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Нови Општи протокол за заштиту деце од злостављања и занемаривања усвојен, усклађен са најбољим праксама ЕУ и његово спровођење се прати.

Ова мера још увек није реализована. Кашњење и одлагање усвајања новог Протокола чини се неоправданим. Рок за његово усвајање је био крај 2020. године. Истичемо да је протекло довољно времена од почетка примене постојећих протокола у којима је пракса показала недостатке истог, а на основу којих се може припремити не само нови текст Протокола, већ и препоруке за нормативно усклађивање закона кроз које се у правосудном систему реализује ова заштита, јер у овом моменту та усклађеност је недовољна.

АКТИВНОСТ

3.4.4.21.

Израда нових посебних протокола за заштиту деце од злостављања и занемаривања и стварање претпоставки за обавезност њихове примене а посебно у областима:

- поступања правосудних органа у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања;
- заштите деце у установама социјалне заштите од злостављања и занемаривања;
- поступања полицијских службеника у заштити малолетних лица од злостављања и занемаривања;
- система здравствене заштите за заштиту деце од злостављања и занемаривања;
- заштите деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

Посебни протоколи за заштиту деце од злостављања и занемаривања израђени и њихово спровођење се прати.

Усвајање секторских подзаконских аката који обезбеђују механизам обавезности примене протокола.

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Како овој мери претходи усвајање новог Општег протокола, (који још увек није урађен) следствено, нису припремљени ни посебни протоколи. Према Акционом плану рок за реализацију ове мере био је други квартал 2021. године.

АКТИВНОСТ

3.4.4.22.

Примена механизма за решавање случајева нестале новорођенчади из породиштва у вези са пресудом Зорица Јовановић против Србије (представка бр. 21794/08), како би се омогућило свим родитељима у сличним ситуацијама да добију одговарајуће одговоре и накнаду, у складу са Законом о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породиштва у Републици Србији („Службени гласник РС“, број 18 од 3. марта 2020).

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА	ТРЕНУТНИ СТАТУС
<p>Механизам за решавање случајева нестале новорођенчади из породиштва се примењује.</p> <p>Број размотрених случајева на основу успостављеног механизма.</p>	<p>Након усвајања Закона о утврђивању чињеница о статусу новорођене деце за коју се сумња да су нестала из породиштва у Републици Србији, није направљен суштински помак у расветљавању случајева нестале новорођенчади. Подаци и примена механизма о броју размотрених случајева на основу тог механизма нису доступни.</p>

**ПРЕЛАЗНО МЕРИЛО: 3.6.2. Република Србија усваја и спроводи
Акциони план (који прати нову стратегију) за побољшање
услова живота Рома**

АКТИВНОСТ	
3.6.2.11.	
Даље ширење мреже педагошких асистената на основу аналитичке студије потреба изведене од стране надлежних државних органа.	
ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА	ТРЕНУТНИ СТАТУС
<p>Аналитичка студија: III квартал 2020. године.</p> <p>Ширење мреже: Континуирано, до 2022. године.</p> <p>У зависности од резултата аналитичке студије</p> <p>Мрежа педагошких асистената проширена на основу аналитичке студије потреба спроведене од стране надлежних државних органа.</p>	<p>Аналитичка студија на основу које би се планирало ширење мреже педагошких асистената још увек није израђена. То чини системску препреку за успостављање адекватног одговора на овом пољу.</p>

АКТИВНОСТ

3.6.2.12.

Праћење примене подзаконског акта којим се прецизира делокруг рада са конкретним задацима, стандардима квалитета рада, наставак изградње капацитета педагошких асистената.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Подзаконски акт којим се прецизира делокруг рада са конкретним задацима, стандардима квалитета рада, наставак изградње капацитета педагошких асистената се примењује.

Правилник којим се прецизирају задаци, стандарди квалитета рада, педагошких асистената усвојен је крајем 2019. године, али подаци о томе на који начин се врши праћење примене и који су ефекти примене подзаконског акта нису доступни.

АКТИВНОСТ

3.6.2.13.

Мониторинг над имплементацијом и ефектима подзаконског акта који дефинише превенцију и забрану дискриминаторног понашања у систему образовања и васпитања.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Годишњи извештај о раду школа који се доставља Министарству просвете и садржи извештаје које припремају школски тимови за заштиту од дискриминације који указују на утврђену дискриминацију или сегрегацију.

Министарство просвете, науке и технолошког развоја је 2016. и 2018. године донело два подзаконска акта, правилника, који се односе на превенцију, препознавање и поступање у случају дискриминације у образовно-васпитном систему.

Иако школе углавном достављају информације у вези са утврђеном дискриминацијом или сегрегацијом, тај сегмент извештаја није прописан, нити је његов обавезујући елемент. Не постоје смернице да се о овоме извештава на основу информација школског тима за превенцију и заштиту ученика од насиља и дискриминације.

Појава сегрегације се прати од стране надлежног министарства, координишу се активности ради њеног спречавања. Иако су бројне мере и активности које је Министарство спровело ради спречавања сегрегације ромске деце и формирања одвојених одељења, у пракси овај проблем опстаје.

АКТИВНОСТ

3.6.2.14.

Развијање система праћења ефеката примене афирмативних мера уписа ученика ромске националне мањине у средњим школама, са циљем да се смањи јаз између ученика ромске националне мањине и остале деце

Развијање система подршке ученицима ромске националне мањине уписаних у средњу школу применом афирмативних мера са циљем да се смањи јаз између ученика ромске националне мањине и остале деце.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Мониторинг ефеката примене афирмативних мера на образовање Рома се континуирано обавља, са циљем да се смањи јаз између ученика ромске националне мањине и остале деце и резултати се објављују на годишњем нивоу.

Уведен јединствени образовни број (ЈОБ) за ученике у пред-универзитетском образовању.

Није јасно на који начин се врши мониторинг ефеката примене афирмативних мера, нити постоји доступан извештај о томе издат од стране МПНТР. Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва Владе Републике Србије је 2016. године издао Анализу примене афирмативних мера у области образовања Рома и Ромкиња и препоруке за унапређење мера 2016.

Донет је Правилник о ближим условима у поступку доделе јединственог образовног броја (ЈОБ) 2019. Започето је увођење јединственог образовног броја (ЈОБ) за ученике у пред-универзитетском образовању.

АКТИВНОСТ

3.6.2.15.

Успостављање механизма за спречавање осипања и раног напуштања образовања уз подршку транзицији на свим нивоима образовања.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

Процент деце чије је рано напуштање образовања превенирано кроз инструмент за рану идентификацију за ученике у ризику од напуштања.

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Не постоји инструмент за рану идентификацију ученика у ризику од напуштања образовања који је донело МПНТР како би се превентирао и смањио проценат деце која рано напусте образовање.

АКТИВНОСТ

3.6.2.16.

Формулисање мера системске подршке на нивоу школе и на нивоу јединица локалне самоуправе на основу налаза и препорука из анализе и накнадно пилотирање и промоција мера системске подршке у циљу подршке образовање ромске деце на локалном нивоу и на нивоу школе.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

Дефинисане мере „раног упозорења“ раног напуштања школе и одговори на нивоу школе који се могу применити и у другим школама. -% школа које имплементирају мере „раног упозорења“ раног напуштања школе и припремају Акциони план школе за превенцију напуштања школе.

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2016–2025. препознаје значај стварања делотворних механизма за превенцију и спречавање раног напуштања основног образовања од стране деце из ромске заједнице, као и потребу за подизањем капацитета образовних установа за њихово спровођење. Међутим, није донет акциони план за њено спровођење. Не постоји документ у коме су дефинисане мере „раног упозорења“ од раног напуштања школе, креиран од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја који је носилац ове активности, иако је рок за дефинисање мера био IV квартал 2020.године. Због тога се не може утврдити проценат школа које имплементирају мере. Центар за образовне политике је 2016. године креирао приручник намењен школама за планирање, спровођење и праћење мера за спречавање осипања ученика из образовног система, који се може користити као алат у раду. Такође, Центар за социјалну политику развио је Модел мултисекторског система раног упозоравања у заједници за спречавање осипања ученика из образовног система, Међутим, он није обавезујући за школе, односно, они нису прихваћени нити примењени као званични модели у образовном систему.

АКТИВНОСТ

3.6.2.17.

Даље јачање раног образовања деце од 3 до 5 година кроз систем подршке усмерен ка деци а не институцијама, који је успостављен кроз:

- подршку развојним програмима за помоћ у раном детињству,
- увођење интегративних, специјализованих и додатних програма у предшколско образовање,
- омогућавање активне инклузије већег броја ромске деце и родитеља у развојне програме за помоћ у раном детињству.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

Повећан упис деце из ромске популације од 3 до 5 година у предшколско остварен. Тренутно стање: за општу популацију обухват 50.2%, док је за ромску децу обухват 5.7%.

Бар 40% ромске деце (од којих су бар 40% девојчице) од 3 до 5 је уписано у предшколско.

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2016–2025. поставља конкретан циљ: *Обезбеђивање њуне укључености деце и младих из ромске заједнице у све нивое образовања, уз увођење ефикасних механизма за борбу против дискриминације.*

Истекао је претходни Акциони план, а нови, којим би биле предвиђене активности за укључивање ромске деце у предшколске програме још није донет, будући да је претходних година био мали обухват ромске деце предшколским програмима.

Предвиђено је подстицање локалних самоуправа да финансирају различите програме за већи обухват деце предшколским програмима, да се идентификују ромска деца узраста од 5.5 до 6.5 година која су стасала за похађање припремног предшколског програма и организују различите активности за повећање обухвата припремним предшколским програмом стасале ромске деце.

Нека истраживања невладиних организација указују да поједине локалне самоуправе спроводе активности и кампање за већи обухват. Међутим, истиче се да податак о повећању броја ромске деце у предшколском треба узети са резервом, будући да су непрецизне евиденције образовних институција о обухвату ромске деце.

Подаци о броју ромске деце у образовном систему показали су се као изазов, будући да не постоји прецизна евиденција о томе, што је утврдио и Заштитник грађана.

Без прецизне евиденције се не могу планирати и спроводити афирмативне мере, нити постоји могућност праћења броја Рома који се школују и да ли се постижу мере из Стратегије.

АКТИВНОСТ

3.6.2.18.

Повећање обухвата деце у образовном систему, од обавезног предшколског програма до високог образовања, кроз:

- развој система подршке који обухвата активно учешће родитеља из ромске популације;
- усвајање подзаконских аката о стандардима живота ученика.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

Бар 60% ученика из рањивих група, од којих су већина Роми (од којих су бар 40% девојчице) је остварило просечан академски успех ученика у оквиру образовне установе коју похађају.

Усвојени подзаконски акти о стандардима живота ученика.

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Иако је мера вођења евиденције предвиђена Стратегијом за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2016–2025, и даље није успостављена прецизна евиденција о броју ученика ромске националности у образовном систему. Потребно је да Министарство просвете, науке и технолошког развоја обезбеди вођење прецизне евиденције у свим локалним самоуправама о броју предшколске, основношколске и средњошколске деце ромске националности ради планирања мера додатне подршке како би остварили бар просечан академски успех ученика у оквиру образовне установе коју похађају. Без адекватне евиденције, немогуће је пратити обухват деце у образовном систему. Нису усвојени подзаконски акти о стандардима живота ученика.

АКТИВНОСТ

3.6.2.19.

Унапређење образовног статуса Рома на основу боље сарадње између постојећих механизма кроз:

-пружање подршке за упис Рома у школе и спречавање раног напуштања школе кроз програм стипендија за ученике средњих школа са просечном оценом вишом од 2.5, чиме се доприноси смањењу раног напуштања школе.

- обезбеђивање општег уписа ромске деце у редовне школе и припремни предшколски програм
- праћење примене активности и указивање на потенцијалне недостатке у систему

* Детаљнији приказ ће бити доступан у оквиру посебног АП за Стратегију за унапређење положаја Рома у Републици Србији за период 2015-2025.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА	ТРЕНУТНИ СТАТУС
<p>Процент ромске деце која се уписују и завршавају основну и средњу школу повећан, што такође доприноси смањењу раног напуштања школе.</p> <p>Редован упис ромске деце у редовне школе и у припремни предшколски програм остварен.</p> <p>Извештаји организација цивилног друштва о праћењу примене активности доступни јавности.</p> <p>Број стипендија датих ученицима средњих школа са просечном оценом вишом од 2.5.</p>	<p>Акциони план за спровођење поменуте стратегије истекао је 2018, нови није усвојен, што неповољно утиче на оптимално спровођење активности и на праћење реализације ефеката мера како на националном, тако и на локалном нивоу.</p> <p>Непостојање прецизне евиденције о броју ромске деце у образовном систему отежава планирање и праћење мера.</p> <p>Стипендије које додељује Министарство просвете, науке и технолошког развоја, представљају добру меру додатне подршке.</p> <p>Готово све локалне самоуправе одвајају средства за подстицај образовања ромске деце, а у великом броју случајева износ је недовољан.</p>

АКТИВНОСТ

3.6.2.21.

Наставити спровођење афирмативних мера кроз менторски систем и доделу стипендија за образовање.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА	ТРЕНУТНИ СТАТУС
<p>Стипендије за ученике из ромске популације додељене на годишњем нивоу.</p> <p>Стипендије додељене за:</p> <ul style="list-style-type: none">• око 30 студената универзитета, почев од друге године студија који имају просечну оцену вишу од 9 и положене испите из претходне године.• за школску 2019. и 2020. годину планирају се 704 стипендије за ученике ромске заједнице и других угрожених група. Листа рангирања обухвата студенте са просечном оценом изнад 3,5;• кроз ИПА 2014 – биће додељено 500 стипендија ромским ученицима са просечном оценом изнад 2,00 и са оценом од најмање добре (3) за школску годину 2019/2020.• Обезбеђивање менторства за примаоце грантова. <p>Остали студенти могу аплицирати за зајам из државног буџета, али они који имају просечну оцену вишу од 8.5 и дипломирају у року биће изузети од обавезе враћања средстава.</p>	<p>Стипендије за ромске ученике и студенте се додељују у складу са овим планом. Раније је констатовано да се највећи број стипендија додељује из међународних пројеката, док је буџетско, односно системско издавање, врло скромно.</p>

АКТИВНОСТ

3.6.2.23.

Развој системских модела подршке за децу и ученике миграната/повратника кроз програме учења српског језика као нематерњег и подршка учењу током летњег распуста, као и програме усмерене ка подршци и помагању школској деци у савладавању школског програма и градива.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

Системски модели подршке за децу и ученике миграната/повратника развијени и примењују се.

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Уважавајући објективне тешкоће у реализацији ове захтевне мере, може се закључити да држава улаже напоре да осигура интеграцију деце миграната и повратника у образовни систем.

Министарство даје подршку деци повратницима по споразуму о реадмисији кроз убрзан процес нострификације диплома, доделу бесплатних уџбеника и кроз финансирање малих пројеката који се односе на подршку деци повратницима.

У сваком случају, неопходни су додатни напори на овом пољу, што је потврђено ревидираним АП јер је ова мера задржана и на њој ће се радити и у наредном периоду.

АКТИВНОСТ

3.6.2.24.

Наставити унапређење рада Центра за целоживотно учење Филолошког факултета Универзитета у Београду у циљу обуке наставника и истраживача за предавања и научни рад у области ромског језика и културе.

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

Наставници Ромског језика добили сертификат и уведени у систем основног образовања.

Полазна основа: 30

Циљ: 55

ТРЕНУТНИ СТАТУС

На сајту Филолошког факултета Универзитета у Београду нису постављене информације о стручном образовању, додели сертификата и увођења у систем образовања наставника Ромског језика.

АКТИВНОСТ

3.6.2.25.

Унапређивање квалитета наставе изборног предмета Ромски језик са елементима националне културе

ПОКАЗАТЕЉИ РЕЗУЛТАТА

ТРЕНУТНИ СТАТУС

Наставни планови и програми за примену изборног предмета Ромски језик са елементима националне културе се примењују.

Побољшани стандарди квалитета за уџбенике уклањањем дискриминаторних садржаја из уџбеника на свим нивоима образовања.

Изборни предмет *Ромски језик са елементима националне културе* уведен је у основне школе. Међутим, у уџбеницима других предмета у основним и средњим школама још увек има дискриминаторних садржаја.

ЦИВИЛНО ДРУШТВО ЗА
УНАПРЕЂЕЊЕ ПРИСТУПАЊА
СРБИЈЕ ЕВРОПСКОЈ УНИЈИ

Шведска
Sverige

ISBN 978-86-904595-5-1

